

ГЕОРГИ А. ГЕОРГОВЪ
И НЕГОВАТА ОБЩЕСТВЕНА ДЕЙНОСТ
(1858—1929 год.)

На 29 май 1929 год., на 71 год. възраст, почина следъ дълго боледуване единъ отъ старитѣ труженици за културното повдигане на България, агронома, народния предста-

витель и общественъ деецъ Георги А. Георговъ. Макаръ че презъ последнитѣ 15 години, поради дългогодишна скрита болестъ, поради отпадъкъ на психическитѣ му сили причинено отъ преждевременно остаряване, той да не можа да се

прояви съ никаква културна дейност, все пакъ той има не малки заслуги за нашето Отечество, като пръвъ виденъ деецъ въ областта на агрономическата практика и на земеделското образование у насъ.

Георги Георговъ е роденъ въ гр. Велесъ — Македония на 8 мартъ 1858 година. Тамъ е получилъ и първоначалното си и гимназиално образование. Презъ 1874 год. е постъпилъ въ Таборската земеделческа академия въ Чехия, дето е билъ единъ отъ най-силнитъ по успѣхъ студенти. Презъ 1877 год. завършилъ тая Академия съ отличие и е билъ назначенъ за управителъ на именията на графъ Ф. Харахъ, близо до гр. Таборъ.

Когато презъ 1879 год. бѣ съставено първото българско правителство подъ шефството на Бурмовъ, Георги Георговъ бѣ повиканъ отъ това правителство да заеме длъжността подначалникъ въ финансовото министерство, къмъ което се числѣше и министерството на земледѣлието.

Той дойде въ България презъ онова време, въ първитъ години следъ освобождението, което се характеризира съ организиране на нашия политически и стопански животъ. Периода отъ 1879 до 1883 год. е билъ подготвителния периодъ къмъ организиране на нашето земледѣлие. Видниятъ нашъ агрономъ г-нъ Петко Дичевъ пише за онова време следното: „Свободни политически, българскитъ земледѣлци станаха пълни господари на полето и на своя имотъ; главната мисль, която е господствувала тогава е била да се научатъ земледѣлцитъ на модерно стопанисване на земята“. Тая мисль е вълнувала и Георгова, когато е дошелъ въ България и поелъ най-вишата тогава длъжностъ по земледѣлието. На 2 октомврий 1879 год. той е представилъ на министерския съветъ своя „Проектъ за отваряне на стопанско училище въ Софийската губерния“, съ което училище е искалъ да даде на България по-интелигентни агрономи. Днесъ, когато четеме тоя проектъ, оставаме изненадани отъ нѣкои хубави мисли и директиви изказани отъ автора му отъ преди 50 години, когато българското земледѣлческо дѣло е било още въ пеленитъ си. „Почитайте земледѣлието, казва Георговъ, защото плуга отваря пътя на народитъ къмъ превъзможване и благоденствие“ — и добавя още „естественитъ науки повдигатъ земледѣлеца отъ простъ производителъ на мислителъ“.

Проекта на Георги Георгова съдържа теоретическа и практическа програма за преподавания въ земледѣлческитъ училища и е попълненъ съ единъ „Проектъ за уреждане на нагледни (образцови) стопанства въ всѣки окръгъ на Българското Княжество“. Единиятъ отъ казанитъ 2 проекти се

стреми да създаде земеделческо образование у насъ, а другиятъ се стреми на практика да подобри земеделческитѣ стопанства. Проектитѣ сж били обстойно разисквани въ министерския съветъ и на 10 декемврий с. г. тогавашния министръ на финанситѣ Г. Начовичъ възлага на Георгова да изучи положението на чифлика на Митхадъ-Паша при Русе и да докладва, какво е необходимо, за да бжде превърнатъ тоя чифликъ въ модерно земеделческо стопанство съ срѣдно земеделческо училище при него. Следъ направения докладъ на 28 януарий 1880 год. Георговъ е билъ назначенъ за пръвъ управител на първото българско държавно земеделско стопанство, което и до день днешенъ носи името, което му бѣ далъ неговиятъ ръководителъ, именно — Образцовъ чифликъ при Русе.

Отъ 1880 до края на 1882 год. Георговъ е билъ заетъ съ организиране и създаване на земеделческото училище и на образцовия чифликъ. Отъ запустѣлитѣ полета, отъ старитѣ изгнили сгради, отъ заплетенитѣ неуредици на безстопанствения чифликъ, той трѣбваше да създаде модерно, образцово земеделческо стопанство. Съставяне на ситуационни планове на земитѣ, разпредѣлението имъ въ надлеженъ редъ за стопанисване, построяване на училище, пансионъ и жилища, покупка на породистъ живъ инвентаръ, създаване на модерни обори, набавяне на земеделчески уреди и машини, съставяне на учебни програми, характеризиратъ неговата дейность презъ онова време. Само тая дейность на Георгова, като пръвъ създателъ и организаторъ на едно земеделческо училище въ България и на единъ образцовъ чифликъ, които сжществуватъ ето вече 50 години, е достатъчно за да запазиме къмъ него известна почитъ. На 5 януарий 1907 год. на другарската вечеря, дадена по случай 25 годишнината отъ основаването на Образцовия чифликъ, „софийскитѣ агрономи манифестираха почитьта си къмъ човѣка, който е ималъ щастието да бжде пръвъ между тѣхъ преди 25 години¹⁾“.

Важни политически събития се нижеха едно следъ друго презъ онова време, когато Георговъ проявяваше тая си агрономическа дейность. Той не остана чуждъ на тия политически събития и взе деятелно участие въ редоветѣ на демократическата партия. Презъ 1883 год. го виждаме секретаръ на Министерския съветъ въ кабинета на Драганъ Цанковъ; но на тая длъжность остана само една година. Отъ 1884 до 1888 той се занимава съ частна търговия на земеделчески оржда, машини и семена.

Къмъ 1890 година той откупи мѣсто край София, на 5-тия км. по Цариградското шосе и създаде тамъ една частна модерна ферма, която служеше за примеръ на образцово

земледѣлие въ цѣлата софийска околностъ. Какво е представлявала тая частна ферма на Георгова и какво голѣмо значение е имала тя за повдигането и насаждането на модерно стопанисване въ софийската околностъ се ясно вижда отъ наградитѣ, съ които сж били почетени земледѣлческитѣ произведения на това стопанство, а именно: златенъ медалъ отъ Лиежкото изложение презъ 1905 год.; почетенъ дипломъ съ златенъ кръстъ отъ изложението на труда въ Парижъ, 1905 год.; златенъ медалъ отъ изложението въ Милано; златенъ медалъ, два сребърни и единъ бронзовъ отъ първата и втора птицевѣдна изложби въ София презъ 1906 год. и най-после почетенъ дипломъ отъ овощарската изложба въ София презъ сжщата година. Не рѣдко, модерно подредената ферма на Георгова е била посещавана отъ Негово Величество Царь Фердинандъ I, а нейния притежателъ, съ собственъ файтонъ впрегнатъ въ 2 красиви, черни, арабски коне, сновѣше между чифлика си и града София. Днесъ тая ферма е запустѣла и нищо не свидѣтелствува за нейното нѣкогашно модерно стопанисване и великолепіе.

Едновременно съ уреждането на чифлика си, Георговъ бѣ, отъ 1887 до 1913 год., главенъ представителъ на видното тогава осигурително дружество „Ню-Йоркъ“, а презъ 1908 до 1910 г. бѣ народенъ представителъ при управлението на демократическия кабинетъ на Ал. Малиновъ.

Въ чифлика на Георги Георговъ, покрай другитѣ земледѣлчески отрасли, добре бѣ представено и пчеларството. На тоя стопански отрасълъ той се посвети съ голѣма любовъ и съ много трудъ. Чрезъ уреждане на свой модеренъ пчелинъ, чрезъ продажба на модерни разборни кошери и пчеларски уреди, чрезъ организиране, не само на българскитѣ, но и на всички славянски пчелари, той си създаде име на виденъ радетелъ на пчеларството у насъ. Презъ 1907 до 1910 год., той бѣ председателъ на Пчеларското дружество въ България; презъ това време той се заема, заедно съ професора П. Бахметевъ и виднитѣ пчелари П. Беровъ, В. Василевъ, С. Дацовъ, Д. Йоцовъ и др. да организира всеславянски пчеларски съюзъ и всеславянски пчеларски конгресъ въ София. Тая последната идея, благодарение грижитѣ на Георгова и на неговитѣ съратници получи презъ 1910 година своето осъществение. На 23 до 26 юний с. г. ние виждаме пчелари отъ всичкитѣ славянски страни, на брой повече отъ 100 души, да се събератъ въ София на първи всеславянски пчеларски съборъ и тоя съборъ бѣ председателствуванъ отъ Георги Георгова. На събора се взеха по предложение на Георгова важни решения, не само относно модернизирането на пчеларството, но и важни решения отъ чисто икономически характеръ, като напр. кооперативна продажба на воскъ и медъ, специално за въ Русия, дето се внася всѣка

година отъ чужбина за около 20 милиони тогавашни левове въськъ за черковни свещи. Реши се на тоя първи конгресъ, вториятъ такъвъ да стане презъ 1911 год. въ Бѣлградъ, а третиятъ презъ 1912 год. въ Москва. И на тия последующи 2 пчеларски конгреса, Георговъ взе деятелно участие. Заедно съ Професора Бахметиевъ и С. Дацовъ той посещава на нѣколко пѣти Бѣлградъ, за да помага при уреждането на втория всеславянски конгресъ, а на третия конгресъ въ Москва, той можа да се яви придруженъ отъ голѣмо множество български пчелари. Достатъчно е да прегледа човѣкъ печатнитѣ сборници на тия три конгреси, а особено първиятъ — „Сборникъ на всеславянския пчеларски съборъ въ София 1910 год.“, напечатанъ на 7 славянски езици, за да се види каква интензивна и обширна дейность е проявило българското пчеларско дружество при председателствуването на Георгова.

Презъ сѣщото време Георговъ бѣ и доста деятеленъ членъ въ много други наши културни и природонаучни дружества, а особено въ Българското ентомологическо дружество. Презъ 1913 год., по предложение на дотогавашния председателъ П. Бахметевъ, Георговъ бѣ избранъ за председателъ на Българското ентомологическо дружество. Той подари на това дружество, презъ 1923 год., сумата 25,000 лева, благодарение на която дружеството почна да печати своитѣ „Известия на Българското ентомологическо дружество“.

Презъ време на балканската война, Георговъ можа още да прояви, макаръ и слаба дейность, въ дружеството Червенъ Кръстъ и изъ македонскитѣ братства. Подложенъ бѣше обаче, презъ 1914 год. на една тежка операция, следъ което неговитѣ тѣлесни и душевни сили почнаха постепенно да го напускатъ и у него настѣпи бързо старческа немощъ.

Болезтъта и старчеството бѣха ударили презъ последнитѣ години силенъ печатъ върху неговото лице. Прегърбенъ, изнуренъ, съ небрежно облекло, немощенъ да се справи съ не малкото си богатство, той по цѣль день сновѣше изъ улицитѣ, за да урежда своитѣ взимания и давания, или пъкъ да присѣдствувва въ сѣдилищата на заведени отъ него дѣла. Нѣкогашниятъ енергиченъ, деятеленъ, любознателенъ, представителенъ Георги Георговъ стана своеобразенъ, сприхавъ винаги недоволенъ старецъ.

Единственото му удоволствие, което му оставаше презъ последнитѣ години бѣ, да посещава най-редовно заседанията на нашитѣ научни дружества и съ внимание да слуша научнитѣ беседи четени въ Българското природоизпитателно дружество, въ Българското ботаническо дружество, въ Българското ентомологическо дружество и въ Дружеството на българскитѣ агрономи. Въ тия и въ много други дружества той плащаше най-редовно своитѣ членски вноски.

Младото поколение, което го познаваше само отъ последнитѣ години, което не знаеше неговитѣ заслуги за нашето земледѣлие, което не познаваше отъ по-рано неговото трудолюбие и неговата деятелность, се чудѣше защо научнитѣ дружества го търпятъ въ своята срѣда. Тия пъкъ, които го знаѣха отъ по-рано не можеха да направятъ друго освенъ състрадателно да кажатъ „тежка е старостъта, безмилостна е болестъта“.

„Миръ на духътъ и лека прѣстъ“ му пожелава въ днесъ членоветѣ на Българското Ентомологическо Дружество, които го числяха 20 години въ своитѣ редове.

Д-ръ Ив. Бурешъ.
